

Asia C-46/23**Ennakkoratkaisupyyntö****Jättämispäivä:**

31.1.2023

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Fővárosi Törvényszék (Budapestin alioikeus, Unkari)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

8.12.2022

Valittaja:

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatala (Újpestin kunnanvaltuusto, Budapestin pääkaupunkialueen IV piiri)

Vastaaja:

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (kansallinen tietosuoja- ja tiedonvapausviranomainen, Unkari)

[–] [hallinnolliset tiedot]

Välipäätös

Fővárosi Törvényszék lykkää asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1) Onko luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 58 artiklan 2 kohtaa ja erityisesti c, d ja g alakohtaa tulkittava siten, että kansallinen valvontaviranomainen voi korjaavien toimivaltuuksiensa nojalla velvoittaa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaisesti poistamaan henkilötiedot, joita on käsitelty lainvastaisesti, silloinkin, kun rekisteröity ei ole sitä nimenomaisesti pyytänyt?

2) Jos ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan siten, että valvontaviranomainen voi määrätä rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän poistamaan henkilötiedot, joita on käsitelty lainvastaisesti, silloinkin, kun rekisteröity ei ole tätä pyytänyt, päteekö tämä riippumatta siitä, onko henkilötiedot saatu rekisteröidyltä itseltään vai ei?

[– –] [kansalliseen prosessioikeuteen liittyviä seikkoja]

Oikeudelliset perustelut

Asian tausta

- 1 Kantaja päätti helmikuussa 2020 myöntää covid-19-pandemian aikana taloudellista tukea (jäljempänä tuki) muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluville asukkailleen, jotka täyttivät tietyt edellytykset (jotka olivat esim. saavuttaneet eläkeiän tai joilla oli oikeus tiettyihin sosiaalietuuksiin), mistä syystä se otti yhteyttä Magyar Államkincstárin (Unkarin valtiokonttori, jäljempänä valtiokonttori) ja Budapest Főváros Kormányhivatala IV. Kerületi Hivatalaan (valtion tarkastusviranomaisen Budapestin pääkaupunkialueen IV alueyksikkö, Unkari; jäljempänä alueyksikkö) pyytääkseen näiltä tukikelpoisuusvaatimusten täyttymisen arvioinnissa tarvittavia henkilötietoja ja erityisesti luonnollisten henkilöiden tunnistamiseen tarvittavia perustietoja ja sosiaaliturvatunnuksia. Valtiokonttori ja alueyksikkö vastasivat näihin tietojensaantipyyntöihin.
- 2 Tukien maksamiseksi kantaja antoi 30.4.2020 Újpest+ Megbecsülés -ohjelman täytäntöönpanosta kunnallisen päätöksen 16/2020 (Újpest+ Megbecsülés Program bevezetéséről szóló 16/2020. (IV. 30.) önkormányzati rendelet), jota muutettiin ja täydennettiin 15.7.2020 annetulla kunnallisella päätöksellä 30/2020. Nämä päätökset sisälsivät tukien myöntämisessä sovellettavat tukikelpoisuusvaatimukset.
- 3 Kantaja tallensi valtiokonttorilta ja alueyksiköltä saamansa tiedot ohjelman täytäntöön panemiseksi perustettuun tietokantaan ja loi kullekin tietueelle yksilöllisen tunnisteen ja viivakoodin.
- 4 Yleisen edun perusteella tehdyn kantelun johdosta vastaaja tutki kyseiset tietojenkäsittelyt 2.9.2020 käynnistetyssä virallisessa tarkastuksessa ja myöhemässä hallinnollisessa tietosuojamenettelyssä.
- 5 Vastaaja totesi [– –] 22.4.2021 antamassaan hallintopäätöksessä, että kantaja oli rikkonut yleisen tietosuoja-asetuksen 5 ja 14 artiklan useita säännöksiä ja sen 12 artiklan 1 kohtaa. Se muun muassa väitti, että tiettyjä yleisen tietosuoja-asetuksen 14 artiklan säännöksiä oli rikottu, koska kantaja ei ollut ilmoittanut rekisteröidyille kuukauden määräajassa, miten laajasti heidän henkilötietojaan oli käsitelty Újpest+ Megbecsülés -ohjelman yhteydessä, mikä oli tietojenkäsittelyn tarkoitus ja mitkä olivat oikeudet, joita rekisteröidyillä oli käytettävissään. Vastaaja velvoitti kantajan yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan d

alakohdan mukaisesti poistamaan niiden rekisteröityjen henkilötiedot, joilla alueyksikön ja valtiokonttorin toimittamien tietojen perusteella olisi ollut oikeus tukeen mutta jotka eivät olleet sitä hakeneet. Vastaaja katsoi, että myös valtiokonttori ja alueyksikkö olivat rikkoneet tietojenkäsittelyä koskevia säännöksiä. Lisäksi se määräsi sekä kantajalle että valtiokonttorille seuraamusmaksun tietosuojarikkomuksesta.

- 6 Hallintopäätöksensä perusteluissa vastaaja viittasi edellä mainittujen yleisen tietosuojasetuksen artiklojen lisäksi tiettyihin kyseisen asetuksen 2, 4, 6 ja 83 artiklan säännöksiin ja sen 58 artiklan 2 kohdan b ja j alakohtaan, rekisteröidyn oikeudesta määrätä omista tiedoistaan ja tiedonvälityksen vapaudesta annettuun vuoden 2011 lakiin CXII (az információs szabadságról és információs önrendelkezési jogról szóló 2011. évi CXII. törvény), sosiaalipalvelujen ja -etuusien hallinnoinnista annettuun vuoden 1993 lakiin III (a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény) ja edellä mainittujen kantajan tekemien kunnallisten päätösten määräyksiin. Lopuksi vastaaja velvoitti kantajan yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla poistamaan niiden rekisteröityjen henkilötiedot, joilla alueyksikön ja valtiokonttorin toimittamien tietojen mukaan olisi ollut oikeus tukeen mutta jotka eivät olleet sitä hakeneet.

Asianosaisten välinen oikeusriita

- 7 Kantaja on riitauttanut vastaajan [– –] hallintopäätöksen tässä hallinto-oikeudellisessa menettelyssä.
- 8 Siitä hallintopäätöksen osasta, jossa määrätään poistamaan henkilötiedot, kantaja väittää, että yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ei valtuuteta vastaajaa antamaan tällaista määräystä. Kantaja vetoaa Fővárosi Törvényszék antaman tuomion 105. K. 706.125/2020/12 (jäljempänä lopullinen tuomio), jonka Kúria (ylin tuomioistuin, Unkari) pysytti tuomiolla Kfv.II.37.001/2021/6 (jäljempänä Kúrian tuomio), oikeusvaikutukseen.
- 9 Kantajan mukaan vastaajan noudattamalla käytännöllä loukataan oikeusvarmuuden periaatetta ja laillisuusperiaatetta, jotka kuuluvat oikeusvaltioperiaatteeseen, koska toisessa hallintopäätöksessään – josta lopullisella tuomiolla ratkaistussa asiassa oli valitettu –, vastaaja ainoastaan totesi rikkomisen, mutta ei maininnut henkilötietojen poistamisen määräämisen oikeusperustana yhtäkään yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan säännöstä, kun taas hallintopäätöksessä, josta tässä hallinto-oikeudellisessa menettelyssä on valitettu, mainitaan oikeusperustana yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan d alakohta. Vastaajan antamia muita hallintopäätöksiä tarkasteltuaan kantaja toteaa, että määrätäkseen rekisterinpitäjän poistamaan tiedot vastaaja on vedonnut kussakin näistä päätöksistä eri oikeussääntöihin, kuten esimerkiksi yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohtaan – ilman tarkempia viittauksia – [– –], 58 artiklan 2 kohdan c alakohtaan [– –], 58 artiklan 2 kohdan d alakohtaan

[– –] ja 58 artiklan 2 kohdan g alakohtaan [– –]. Kantaja väittää, että rekisterinpitäjän velvollisuus poistaa tiedot riippumatta siitä, onko rekisteröity sitä pyytänyt, ei perustu yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohtaan vaan sen 5 artiklaan, koska yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan mukainen tietojen poistaminen voidaan tulkita pelkästään rekisteröidyn oikeudeksi ja 17 artiklan 1 kohdan toista virkettä voidaan tulkita vain kyseisen oikeuden käyttämisen yhteydessä eli sitä ei voida tulkita itsenäisesti vaan sen tulkitseminen edellyttää sitä, että rekisteröity on ensin käyttänyt kyseistä oikeutta.

- 10 Vastaaja on esittänyt tässä hallinto-oikeudellisessa menettelyssä, että käynnistetään ennakkoratkaisumenettely, jossa esitetään tiettyjä kysymyksiä, jotka olennaisin osin vastaavat jäljempänä tämän välipäätöksen päätösosassa muotoiltuja kysymyksiä. Tämän hallinto-oikeudellisen menettelyn vireillä ollessa vastaaja nosti Kúrian tuomiosta perustuslainvastaisuutta koskevan kanteen Alkotmánybíróságissa (perustuslakituomioistuin, Unkari).
- 11 Alkotmánybíróság totesi 23.3.2022 antamassaan tuomiossa 3110/2022 (jäljempänä Alkotmánybíróságin tuomio), että Kúrian tuomio ja lopullinen tuomio olivat Unkarin perustuslain (Alaptörvény) vastaisia, ja sen seurauksena kumosi ne molemmat. Alkotmánybíróság viittasi Euroopan tietosuojaneuvoston (jäljempänä tietosuojaneuvosto) lausuntoon 39/2021, joka koski sitä, voidaanko yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan g alakohtaa käyttää oikeusperustana sille, että valvontaviranomainen velvoittaa viran puolesta poistamaan henkilötiedot tilanteessa, jossa rekisteröity ei ole itse pyytänyt tätä. Tietosuojaneuvosto totesi, että yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklassa säädetään kahdesta erillisestä poistamistapauksesta, jotka ovat toisistaan riippumattomia (toisessa on kyse tietojen poistamisesta rekisteröidyn pyynnöstä ja toisessa tietojen poistamisesta rekisterinpitäjän itsenäisenä velvollisuutena), mistä syystä se katsoi, että yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan g alakohta on pätevä oikeusperusta henkilötietojen, joita on käsitelty lainvastaisesti, poistamiselle. Tuomiossaan Alkotmánybíróság totesi, että Unkarin perustuslain E §:n 2 ja 3 momentissa ja VI §:n 4 momentissa sekä yleisessä tietosuoja-asetuksessa unionin lainsäädäntönä, jolla varmistetaan tietosuojan ja tiedonvälityksen vapauden yhtenäinen soveltaminen, annetaan vastaajalle toimivalta määrätä viran puolesta poistamaan henkilötiedot, joita on käsitelty lainvastaisesti, silloinkin, kun rekisteröity ei ole sitä pyytänyt.
- 12 Alkotmánybíróságin tuomion huomioon ottaen vastaaja on perunut ehdotuksensa ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä.

Asian kannalta merkityksellinen unionin lainsäädäntö

- 13 Yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjä poistamaan rekisteröityä koskevat henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä, ja rekisterinpitäjällä on velvollisuus

poistaa henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä, jos henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan c, d ja g alakohdan mukaan jokaisella valvontaviranomaisella on seuraavat korjaavat toimivaltuudet:

c) määrätä rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä noudattamaan rekisteröidyn pyyntöjä, jotka koskevat tähän asetukseen perustuvien rekisteröidyn oikeuksien käyttöä;

d) määrätä rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä saattamaan käsittelytoimet tämän asetuksen säännösten mukaisiksi, tarvittaessa tietyllä tavalla ja tietyn määräajan kuluessa;

g) määrätä henkilötietojen oikaisemisesta tai poistamisesta tai käsittelyn rajoittamisesta 16, 17 ja 18 artiklan perusteella sekä näistä toimenpiteistä ilmoittamisesta niille vastaanottajille, joille henkilötietoja on luovutettu 17 artiklan 2 kohdan ja 19 artiklan mukaisesti.

Asian kannalta merkityksellinen Unkarin lainsäädäntö

- 14 Ennakkoratkaisupyyntö esitetään yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla, koska kyseistä asetusta sovelletaan sellaisenaan kansallisella tasolla, joten asian kannalta merkityksellistä Unkarin lainsäädäntöä ei ole tarpeen esittää.

Syyt, joiden vuoksi asiassa on tarpeen pyytää ennakkoratkaisua

- 15 Fővárosi Törvényszék pyytää unionin tuomioistuimelta ohjeistusta siihen, miten yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä sen 58 artiklan 2 kohdan kanssa, on tulkittava erityisesti siltä osin kuin on kyse viimeksi mainitun säännöksen c, d ja g alakohdassa tarkoitetuista valvontaviranomaisen korjaavista toimivaltuuksista.
- 16 Vastaajan noudattama hallintokäytäntö ei nimittäin ole yhtenäinen siltä osin kuin on kyse määräämisestä poistamaan henkilötiedot, joita on käsitelty lainvastaisesti, koska vastaajan antamissa hallintopäätöksissä viitataan kussakin yleisen tietosuoja-asetuksen eri säännöksiin oikeusperustana poistamismääräykselle tai koska niissä ei ole yksiselitteisesti viitattu mihinkään sen säännökseen.
- 17 Fővárosi Törvényszékin käsityksen mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklassa tarkoitettua poistamisoikeutta on selvästi tulkittava siten, että se on rekisteröidyn oikeus, eikä kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetä poistamiselle kahta eri oikeusperustaa, vaan 1 kohdan toisessa virkkeessä (”rekisterinpitäjällä on velvollisuus poistaa [rekisteröidyn] henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä”) viitataan sen ensimmäisestä virkkeestä johtuvaan rekisterinpitäjän myöhempään

velvoitteeseen. Näin ollen Fővárosi Törvényszék katsoo, päinvastoin kuin tietosuojaneuvoston lausunnossa 39/2021 todettiin, että yleisen tietosuojasetuksen 17 artiklassa tarkoitettua poistamisoikeutta voidaan tulkita ainoastaan rekisteröidyn oikeutena. Tätä tukee se, että yleisen tietosuojasetuksen alkuperäisessä englanninkielisessä tekstissä rekisterinpitäjän velvollisuuteen viitataan 17 artiklan 1 kohdan ensimmäisen ja toisen virkkeen välissä olevalla konjunktioilla ”ja”. Unkarinkielisessä versiossa käytetään konjunktioita ”pedig”, joka on moniselitteisempi.

- 18 Lisäksi on otettava huomioon, että rekisteröidyllä saattaa itsellään olla intressi häntä koskevien henkilötietojen käsittelyyn, vaikka valvontaviranomainen määräisi rekisterinpitäjän poistamaan kyseiset tiedot esimerkiksi siitä syystä, että niitä on käsitelty lainvastaisesti. Tällaisessa tapauksessa valvontaviranomainen käyttäisi rekisteröidyn oikeutta hänen tahtonsa vastaisesti.
- 19 Näin ollen on selvittävä, voiko kansallinen valvontaviranomainen riippumatta siitä, onko rekisteröity käyttänyt kyseistä oikeuttaan, velvoittaa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän poistamaan henkilötiedot, joita on käsitelty lainvastaisesti, ja jos voi, millä oikeusperustalla, kun otetaan erityisesti huomioon, että yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan c alakohdan lähtökohtana on selvästi se, että rekisteröity pyytää saada käyttää oikeuksiaan, ja että sen d alakohdassa edellytetään yleisesti, että käsittelytoimien on oltava yleisen tietosuojasetuksen säännösten mukaisia, kun taas sen g alakohdassa viitataan suoraan yleisen tietosuojasetuksen 17 artiklaan, jota, kuten edellä esitettiin, ei myöskään voida tulkita muuten kuin siten, että rekisteröidyn on pitänyt ensin nimenomaisesti pyytää henkilötietojen poistamista.
- 20 Jos valvontaviranomainen voi määrätä rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän poistamaan henkilötiedot silloinkin, kun rekisteröity ei ole sitä pyytänyt, Fővárosi Törvényszék pohtii myös, voidaanko poistamismääräystä annettaessa tehdä ero sen mukaan, onko henkilötiedot saatu rekisteröidyltä [kun otetaan huomioon yleisen tietosuojasetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdassa mainittu rekisterinpitäjän velvollisuus] vai muilta kuin rekisteröidyltä [kun kyse on yleisen tietosuojasetuksen 14 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettusta rekisterinpitäjän velvollisuudesta].
- 21 [– –] [kansalliseen prosessioikeuteen liittyviä seikkoja]
- 22 [– –] [kansalliseen prosessioikeuteen liittyviä seikkoja]

Budapest, 8.12.2022

[– –] [allekirjoitukset]